

Bogumiła Ogrodowczyk
Joanna Pocałun

Między standaryzacją a indywidualizacją, czyli jak pomóc uczniom z trudnościami w nauce

Polskie społeczeństwo intensywnie zmienia się, a wraz z nim zmienia się rola szkoły i nauczyciela. Konsekwencją tych zmian jest wzrost oczekiwań co do efektów i jakości usług edukacyjnych.

Powtarzające się niezadowolające wyniki ze sprawdzianów czy egzaminów zewnętrznych to jeden ze wskaźników nieradzenia sobie szkoły z problemami standaryzacji i indywidualizacji procesu dydaktycznego. Poprawa tej sytuacji wymaga od szkół refleksji dotyczących własnych działań i ich skuteczności.

Aby wspomóc szkoły w tym zadaniu, MSCDN Wydział w Warszawie we współpracy z MSCDN Wydział w Płocku podjął się opracowania projektu, który miałby na celu otoczenie opieką szkół borykających się na co dzień z bezrefleksyjną etykietką szkoły „najgorszej”, „gorszej niż...”. Ciągłe zbyt wielką wagę przykładamy do publikowanych w prasie rankingów szkół, które bardzo często biorą pod uwagę ich sukcesy np. w konkursach przedmiotowych. Rzeczywistość jest znacznie bardziej skomplikowana, a lista przyczyn mających wpływ na sukcesy uczniów jest bardzo długa. Faktem jest, że uczniowie w niejednakowym stopniu korzystają z oferty edukacyjnej. Należy też pamiętać o kontekstach kształcenia ucznia (czynniki osobowościowe, środowiskowe, pedagogiczne), które musimy wziąć pod uwagę, jeżeli chcemy zrozumieć uwarunkowania jego pracy w szkole i osiągniętych przez niego wyników.

W MSCDN w 2008 roku rozpoczęto pracę nad projektem „Między standaryzacją a indywidualizacją, czyli jak pomóc uczniom z trudnościami w nauce”, który zakładał cztery etapy działań.

1. Przeprowadzenie diagnozy szkoły w celu opracowania jej profilu.
2. Opracowanie działań korygujących i kompensacyjnych (na podstawie wyników diagnozy, wy-

wiadów z dyrekcją i nauczycielami), zmierzających do podniesienia efektywności pracy szkoły.

3. Objęcie pomocą psychologiczno-metodyczną nauczycieli, uczniów, rodziców diagnozowanej szkoły.
4. Wypracowanie przykładów dobrej praktyki pracy z uczniami i ich rodzicami.

Głównymi realizatorami projektu byli nauczyciele konsultanci MSCDN oraz doradcy metodyczni. Zastosowane w diagnozie nauczycieli narzędzia opracowane zostały na potrzeby realizacji projektu.

Pierwszą szkołą, w której wdrożono projekt, była Szkoła Podstawowa nr 1 im. Braci Jeziorowskich w Płocku.

Wiedząc o tym, że rozwój szkoły jest syntezą rozwoju organizacyjnego, rozwoju procesu dydaktycznego, rozwoju zawodowego nauczycieli, że jest procesem uczenia się polegającym na wprowadzeniu nowej praktyki poprzez doświadczanie, poznawanie, odnowę, musieliśmy zadbać, by w nim świadomie uczestniczyła i dyrekcja, i rada pedagogiczna. Stąd też zainteresowani zostali zapoznani z planowanym przedsięwzięciem. W toku wewnętrznych dyskusji rada pedagogiczna uznała, że wdrożenie projektu będzie sposobem zareagowania na rosnącą krytykę środowiska lokalnego, rodziców, uczniów, instytucji nadzorujących wobec pracy czy efektów pracy szkoły.

Zgodnie z założeniami wdrażanego projektu na pierwszym etapie przeprowadzona została diagnoza pracy szkoły, mająca na celu zebranie i analizę danych umożliwiających określenie efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, procesów zachodzących w organizacji, jej funkcjonowania w środowisku lokalnym oraz wspólne zaplanowanie skutecznych działań na obszarach tego

wymagających. Adresatem tych badań byli nauczyciele i uczniowie.

Dane zebrane w procesie diagnozy placówki zostały opracowane i przedstawione na wspólnym spotkaniu dyrekcji, rady pedagogicznej szkoły z przedstawicielami Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Płocka, wizytatora Kuratorium Oświaty w Warszawie Delegatura w Płocku oraz kierownictwa i konsultantów MSCDN. Spotkanie zaowocowało wspólnym sformułowaniem wniosków służących dalszym działaniom, zmierzających do poprawy jakości pracy szkoły. Strony zadeklarowały pomoc w ich realizacji. Urząd Miasta obiecał przydzielenie dodatkowych godzin na zajęcia pozalekcyjne, mające na celu wspomaganie uczniów mających trudności w nauce, oraz zajęcia interdyscyplinarne rozwijające zainteresowania.

MSCDN zaproponował różnorodne formy współdziałania, między innymi konsultacje z dyrekcją, pedagogiem i zespołami przedmiotowymi, szkolenia wynikające z potrzeb szkoły. Zakres tematyczny tej współpracy ostatecznie objął: zmiany w prawie oświatowym, analizę WSO i PSO, modyfikowanie programów nauczania i programów zajęć pozalekcyjnych, dokumentowanie pracy nauczycieli, dostosowanie wymagań do poziomu i możliwości uczniów zgodnie z zaleceniami poradni psychologiczno-pedagogicznej. Kolejną propozycją dla nauczycieli były przykłady dobrej praktyki i zaproszenie nauczycieli do szkół, które realizują projekt „Nasza szkoła – szkołą wspierającą uzdolnienia”, na lekcje twórczości. Efektem pozytywnego odbioru zajęć otwartych była chęć uczestniczenia w zajęciach warsztatowych pozwalających na wejście szkoły do ww. projektu. Na to przedsięwzięcie szkoła uzyskała zgodę Urzędu Miasta, jak również dodatkowe godziny na realizację zajęć z twórczości.

Równolegle odbywały się konsultacje i szkolenia z wychowawcami klas i rodzicami, mające na celu poszukiwanie nowych metod rozwiązania problemów wychowawczych. Już w okresie realizacji projektu odnotowano wiele sukcesów, na które czekano od kilku lat, m.in. przejście szkoły z pierwszej do czwartej stany wyników sprawdzianu, miejsca laureatów Wojewódzkiego Konkursu Przyrodniczego, I i V miejsce w IV Edycji Międzynarodowego Konkursu OXFORD z przyrody, III miejsce w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Przedmiotowej z Języka Angielskiego, laureaci I, II i IV stopnia w XII Edycji Ogólnopolskiego Konkursu OXFORD z matematyki, zaznaczona obecność uczniów „płockiej jedynki” w Międzyszkolnej Lidze Przedmiotowej, zarówno w zmaganiach indywidualnych, jak i grupowych, oraz wiele innych osiągnięć w konkursach krajowych, regionalnych, międzyszkolnych z przedmiotów humanistycznych, języków obcych, edukacji matematyczno-przyrodniczej, ekologicznej i plastycznej.

Podsumowując uważamy, że zmiany w szkole są słuszne, ukierunkowane na wszechstronny rozwój ucznia – i tego uzdolnionego, i tego mającego trudności w nauce. W realizacji projektu niebagatelne znaczenie odegrała postawa obecnej dyrekcji szkoły i pani pedagog, które od początku były zdecydowanymi rzecznikami zmian, oraz przychyłność i wsparcie udzielane przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Płocka i MSCDN. Bardzo istotne jest teraz konsekwentne kontynuowanie działań, bowiem tylko wówczas możemy przewidywać zdecydowaną poprawę efektywności pracy szkoły, a tym samym zmiany jej wizerunku w środowisku.

Autorki są nauczycielkami konsultantkami w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Płocku, koordynatorkami projektu

*Nie to, co już wiemy, lecz to, co chcemy
wiedzieć, świadczy o naszej mądrości.*

Władysław Grzeszczyk